

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2-50 K. Naročnina : : za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5-50 K, za Ameriko 6-50 K. : : List in oglasi se plačujejo naprej. : :

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Zborovanje zaupnikov Sloven. ljudske stranke.

V Ljubljani, dne 27. decembra 1917. (Po Slovencu.)

III.

Deklaracija.

Predsednik vitez Pogačnik: K besedi se je oglašil državni poslanec dr. Lovro Pogačnik. Burno pozdravljen govori

dr. Lovro Pogačnik: Slavni zbor! Govoriti imam, kar je celemu narodu od Triglava do Kotorja, od Zile do Drine, najdražje, o našem narodnem vprašanju, o naši jugoslovanski deklaraciji. V tem trenutku mi vhaaja spomin v zgodovino prejšnjih stoletij, v zgodovino težkih bojev naših prednikov. Povdariti moram ob tej priložnosti, da so naši predniki prišli v te pokrajine bojeviti, da so pred seboj podili z mečem v roki Langobarde in Avare, da so si s svojo srčno krvjo osvojili to zemljo, na kateri živimo. Imeli so naši predniki svojo svobodno državo. Prišli pa so težki časi, prišli so Bavarci, prišli Franki ter nam jemali s svojo nemško kolonizacijo naše zemlje, — skoro do Drave. Bile so težke ure za naš narod, a tudi v tej dobi so kazali naši predniki, da so svobodni rod. Dalje nas zgodovina uči, da so v nekdanji Karantaniji, ki ni obsegala samo sedanje Koroške, ampak tudi Kranjsko, del Štajerske in Primorja bili združeni Slovenci v eno državno telo. Še l. 1411. je Ernest Železni prisegel na slovenskem vojvodskem prestolu slovenskemu kmetu v roke v slovenskem jeziku. Tega vojvodskega prestola nam ne bodo naši narodni nasprotniki nikdar mogli izbrisati iz zgodovine. Toda od takrat naprej je padala samostojnost slovenskega naroda. Rekel bi, da smo z ustoličenjem Ernesta Železnega izgubili zadnjo sled državne samostojnosti. Večkrat je že naš slovenski rod pokazal svojo voljo, da hoče sam voditi svojo usodo, tako n. pr., ko so naši prednamci pošteno nabili Ljudevita Pobožnega. Pa poglejte dobo celjskih grofov. Viselo je na niti, ali bodo obvladali celjski grofje nad vsemi združenimi jugoslovanskimi deželami. In leta 1527. je hrvatski sabor na Cetingradu izrečno povdaril, da voli

Ferdinanda za svojega vladarja brez Madžarov, sam in svobodno. In pozneje, ko je slovenski kmet ječal pod pritiskom nemških graščakov in valpetov, je branil hrvatski plemič naše pravice in iskal zveze med svojimi in našimi zemljani. Leta 1660. je hrvatski sabor izrečno sklenil upostaviti zvezo s Štajersko, Koroško in Kranjsko, torej s Slovenci.

Leta 1712., ko je šlo za to, kako se naj uredi prestolonasledstvo v Avstriji, je priznal hrvatski sabor vladarske pravice le oni princezinji, ki ima Kranjsko in Štajersko in ki vlada v Avstriji. Zahtevali so tedaj to, kar je bilo že svoje čase, in kar zahtevamo tudi mi danes. O tem govore zgodovinske listine, ki pomenijo več kakor pa kaka cunja, naj ima potem judovsko ali krščansko nemško ime. In iste listine tudi govore, da je naš narod ohranil in rešil Avstrijo in Nemčijo pred turškimi napadi z lastno krvjo. (Klici: Tako je! — Burno odobravanje.) In Jožef II. je v letih 1780. do 1791. združil Štajersko, Koroško, Kranjsko in Primorsko v eni upravni celoti, v graški guberniji. Jožef tega ni storil iz ljubezni do nas, pač pa vsled državniške modrosti, ker se je dobro zavedal, kako je nespametno, služiti petim gospodom mesto enem samemu. Pozneje nas je združila doba francoske revolucije. Ko je zapel naš Vodnik „Oživiljeno Ilirijo“, smo imeli Jugoslovani tudi svoje ilirsko kraljestvo. In ni samo Napoleon priznal Ilirije, tudi avstrijska vlada je leta 1815. izjavila, da Ilirsko kraljestvo obstoji in naš vladar nosi še danes naslov kralja Ilirije.

Vso moč so imeli do leta 1848. le velikaši, a narod sam pa je garal in trpel ter se ni zavedal svoje moči. A leta 1848., ko so povsod vstajali narodi, je vstal tudi slovenski narod, medtem ko je že pred tem časom zapel naš veliki Prešeren v svojem „Krstu pri Savici“ pesem politične svobode slovenskega naroda. Takrat pa so padli le privilegiji posamnikov.

Kdo nam more torej očitati, da se nismo zavedali svoje politične bodočnosti? Od leta 1848. do 1867. so zahtevali naši narodni zastopniki združeno Slovenijo. Toda največje neumnosti so storili Slovenci takrat, ko so volili v državni zbor razne Hohenwarte,

Barbote in druge pritepenice kot naše zastopnike. Ti so vplivali na naše narodne poslance, da so stopili na pot takozvane „realne politike“. Leta 1867. so govorili radikalno in proti dualizmu, a ko je prišlo do glasovanja v državnem zboru, so glasovali za dualizem, ker so na podlagi „realne politike“ dobili gorenjsko železnico. Tako nam je bila ta „realna politika“ v veliko nesrečo, kajti železnico bi vseeno dobili — proti razvoju časa ni mogoče iti —, a nam bi ne bilo treba kloniti tilnika, treba bi ne bilo dualizma.

Resonanca našega narodnega življenja je bila do leta 1848. tiha, le Prešeren in duhovščina so dvigali svoj glas. Od l. 1848. do l. 1867. so padali nemški Lesevereini; takrat se je tudi naš kmet pričel zavedati. Od leta 1867. naprej pa je šlo korakoma naprej. Izobrazba našega ljudstva je narasčala in ko je Sloven. ljudska stranka pričela s svojim delom, so se uredile šole, združna organizacija se je širila. In ko je naš kmet postal samsvoj gospodar na svoji zemlji, se je zavedel svoje svobode. Vsem so nam še v spominu krasni trenutki bojev za splošno in enako volilno pravico, ki so vrgli privilegije stanov.

V tem našem idealnem delu za našo kulturo nas je prehitela svetovna vojska. Pred njo nam je bil ideal avtonomija. Toda kaj se je zgodilo z avtonomijo, vemo vsi najbolje. Ko je z vojsko zavladal grof Stürgkh, so uklenili to avtonomijo v težki jarem vojne hujskarije in vohunstva. Danes vemo, da pravice avtonomije ne pomenijo nič, ako nima ozadja lastne države. (Viharno pritrdjevanje.)

Trpeli smo, — med tem, ko so naši fantje in možje dokazovali na vseh frontah, da ga ni junaka nad Jugoslovonom. (Živahno odobravanje. Klici: Živeli slovenski fantje.)

V tem trpljenju pa smo se zavedli, da je naša edina rešitev samostojnost jugoslovanskega naroda. Zavedli smo se, da smo Jugoslovani en rod, ena kri, sinovi ene matere in očeta. (Burno, dolgotrajno odobravanje.) Da smo prišli skupno in istočasno na pozorišče zgodovine in da hočemo, ako že moramo, tudi skupno in

istočasno zginiti s tega pozorišča. (Viharno odobravanje.)

Doba splošne vojne dolžnosti, splošnega glada in gorja mora pomesti tudi s privilegiji narodov. Ideja ne ubije nobeno nasilje. Mučeništvo zmaga. (Odobravanje.)

Vsak čuti, da je naša jugoslovanska deklaracija izrasla iz ljudstva. Ko sem prišel iz Črnogore domov in slekel vojaško suknjo, je bila moja prva pot k dr. Kreku, ki sem mu rekel: Mi moramo nekaj storiti! Kaj pa Ilirija?! — In dr. Krek je odgovoril: Lovro, miren bodi; vse je pripravljeno! — Zato moram reči danes, da je bivše načelstvo Sloven. ljudske stranke precej nedolžno pri sestavi majniške deklaracije. Ko sem pozneje prišel na Dunaj, sta bila dva moža, ki sta pripravljala pot naši deklaraciji, dr. Krek in dr. Korošec. (Klici: Živel dr. Korošec!) 30. maja dopoldne smo se razgovarjali, kako bi označili naše stališče in popoldne je prinesel prof. Jarc prvi načrt deklaracije, nakar jo je poseben odsek koncipiral. Takrat smo se dogovorili, da je predpogoj za vstop v Jugoslovanski klub podpis jugoslovanske deklaracije.

Deklaracija slove:

„Podpisani poslanci, ki so združeni v Jugoslovanskem klubu, izjavljajo, da zahtevajo na temelju narodnega načela in hrvatskega državnega prava, naj se vse zemlje monarhije, v katerih bivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo pod žezlom habsburško-lorenske dinastije v samostojno državno telo, ki bodi prosto vsakega narodnega gospodstva tujcev in ki bodi zgrajeno na demokratičnem temelju. Za uresničenje te zahteve enotnega naroda bodo zastavili vse svoje sile.

Kak je bil razvoj deklaracije, ste videli sami. Takrat, ko smo jo predložili svetu, smo zadihali svobodneje. Odlični politik liberalne stranke mi je rekel ob smrti Krekovi: Dr. Krek nam je dal misel in — korajžje, ki bi je ne mogel dati niti jaz, niti Šusteršič! (Smeh.)

Ravno bivše načelstvo Sl. ljud. stranke pa ni storilo v tem pogledu nobenega odločilnega koraka, razen sklepa v izvršilnem odboru, oziroma vodstvu stranke.

Doneski k zgodovini Bele Krajine.

Leopold Podlogar.

Težko se nam je zamisliti v starodavno, z neprodorno temo zavito preteklost Bele Krajine, v čase, ko si je je prvobitnik, zapustivši vsled preobljudenosti prvotno azijsko domovino, v neznanem času izbral za novo domovino.

Do prihoda Rimljanov v te kraje, (okoli leta 40. pred Kr.), nimamo nobenega pisanega spomenika o Belj Krajini. Z Rimljani se začne zanje še-le zgodovinska doba; ves, še nič premerjen čas pred njimi, se imenuje pred- ali prazgodovinska doba.

I. Iz prazgodovine.

Prazgodovine ni pisalo pero v človeški roki, ampak lopata, dvigajoč iz zemlje starinoslovceve gradiva, iz katerega je začel čili človeški um sestavljati prazgodovino. Seveda so pripravljeni za trdno zgradbo tega podjetja še-le temeljni kamni.

Značilno za obljudenost Bele Krajine v prazgodovinski dobi je dejstvo, da so se našli sledovi prvobitnega stanovalca celo v takih krajih, ki so sedaj neobljudeni, po naravi ločeni od suhih in vodnih občil.

Stanovanja prvobitnikov so bila v zračnih gradiščih, obdanih z jarki in naspiti proti napadom nasilnikov in sovražnikov. V bližini gradišč so pokopavali mrljice; prazgodovinska pokopališča so bila tam, kjer so se odkrile gomile s prastarimi priložki.

Že celo petdesetletje je znano velikansko prazgodovinsko gradišče pri Podzemlju. Posebno temeljito se je preiskalo leta 1887. Nad župnijsko cerkvijo svetega Martina v Podzemlju se vzdiguje podolgasti hrib Kučar, (prazgodovinsko selišče na hribu s tem imenom nahaja se tudi pri Vinici), ki ima dva vrhunca. Na južnem, 220 metrov visokem, je prastaro gradišče, ki meri v obsegu 2300 metrov. Na severnem, 20 m nižjem vrhuncu, se sledi močno zidovje, ki pa sega menda že v rimsko dobo, če ne celo v zgodnji srednji vek.

Kučar je bil obljuden tudi od Rimljanov, ker se sledijo na njegovi vzhodni strani, ob vasi Otok, poleg prazgodovinskih grobov tudi rimski. Ker so se zasledili okoli Gradaca in Podzemlja rimski plavži in fužine, je prav verjetno, kar trdijo starinoslovci, da je bila na Kučarju rimska orožarna ali arzenal. Okoli in okoli Kučarja so posejani prazgodovinski grobovi, največ na severni strani ob vasi Grm, ki obetajo, malo bolj prekopani, še mnogo starin.

V Gradacu ob Lahinji, v okolišu nekdanjih fužin, se slede enake izkopine.

Prav goste gomile so se našle okoli prijaznega Sladovičevega dvorca tik Črnomlja in na Butoraju. Pribrežje Lahinje in Dobljikanke je posuto s prazgodovinskimi sledovi.

Nek poseben znak imajo vsa prazgodovinska gradišča na Kranjskem, da se v njih obližju nahajajo ostanki železne žindre. To nam dokazuje, da so se prvobitni prebivalci pečali z železarstvom in izdelovali železnino že davno pred rimsko dobo. Kupi žindre so se našli v Podzemlju, Gradacu in okoli Črnomlja. Tam so bili tudi plavži,

seveda priprosti. Ob gorskih obronkih na veterinih krajih so skupali v zemljo globoko jamo. Vanjo so počez naložili drv in oglja, nasuli rude in podžgali. Od strani je držal vodoravni kanal-sapnik, skozi katerega je podpihaval veter, da je bolje gorelo oglje in se ruda topila. Ta se je odtekala na dno jame. Veliko se je ni nateklo, ker tako nizka vročina je pri težko talilni rudi izsesavala le malo železa. Ko so se odprli v preteklem stoletju plavži pri Gradacu, so take kupe ožgane železne rude zvozili tja. Več kosov te žindre hrani ljubljanski deželni muzej Rudolfinum.

II. Iz rimske dōbe.

S prihodom Rimljanov v naše kraje se pričinja zgodovinska doba, ker so ti zapustili jasnejše sledove svojega bivanja, namreč že pisane.

Leta 58. pred Kr. je dobil Julij Cezar namestništvo v totranski ali cisalpinski Galiji in z njo tudi upravo sedanjega Kranjskega. Že drugo leto je prišel v naše kraje, z namenom, da spozna to deželo. Krajev

Po veliki osebni zaslugi našega pre-svitlega knezoškofa dr. Jegliča, po soglasni izjavi vseh slovenskih strank, so se pričele oglašati slovenske občine, slovenske žene, in razne naše korporacije za našo svobodo.

Ne mislimo, da se bodo naše zahteve udeležile čez noč, toda ako sledimo teku časa, vidimo, da smo v štirih letih doživeli več kot prej v sto letih. Ravno zaradi tega pa sem prepričan, da bo ta hudournik naših zahtev po svobodi narastel v veletok, ki se da pač uravnati ne pa ustaviti, kajti kar je narava združila, mora prej ali slej priti skupaj.

Mi gledamo zaupno na vladarja, ki je ob nastopu vlade obljubil enako pravico vsem narodom, in na tega vladarja jasno apelira deklaracija, ko pravi, da hočemo združeni biti pod habsburškim žezlom. (Odobranje.) Habsburžani bi prespali važen zgodovinski trenutek, ako bi nam ne dali samostojne države. Mi hočemo biti svobodni in zato bomo to, kar hočemo, tudi dosegli prej ali slej. Volja ljudstva je prva solidna podlaga vsakega zakona, vsake ustave.

Vam pa na pot:

Pojdite do zadnje kože preko meje in oznanujte: Svobode hočemo v jugoslovanski državi!

In vi vsi, ki ste seme izkrvavelega naroda, mislite le eno: kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje! (Burno odobranje.)

Dež. poslanec Škulj: Občina za občino se oglašja za majniško deklaracijo. Veselo je to, a na drugi strani žalostno, da del naroda, kočevski Slovenci, tega po svojih zakonitih zastopnikih storiti ne morejo. Smo razpršeni, a nobeden s tako hrepenečim srcem ne zasleduje dela za jugoslovansko svobodo ko ravno mi kočevski Slovenci. Rečem vam: Ako ste vi imeli hudo rekvizicijo, smo jo imeli mi še hujšo. Ako kličete, da je nemško gospodarstvo čezmerno, potem pravimo mi, da je neznosno. Iskrene pozdrave od nas Kočevcev vsi Slovenci in Slovenke, ki podpirate delo za jugoslovansko svobodo. Kočevci Slovenci, ki se dejansko ne moremo udeleževati tega dela, molimo in prosimo, da bi kmalu uspelo! (Odobranje.)

Majniška državnopravna deklaracija naš minimalen program.

Dekan dr. Kržišnik predlaga nato naslednjo resolucijo:

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke z veseljem odobrava soglasni sklep vodstva stranke dne 18. sept. 1917, s katerim se je Slov. ljud. stranka izjavila za majniško deklaracijo, odločno pa zavrača kasnejše tolmačenje bivšega načelnika stranke, češ,

da je majniška deklaracija naš maksimalen program.

Resolucija je bila soglasno med velikim odobravanjem sprejeta.

Franjo Neubauer:

Roženkraut in rožmarin.

Dekliče pesmi.

1.

Roženkrauta sem vršiček
v bistri vódici močila,
vodko lila in prosila:
koreninice poženi
in zeleni in ne véni,
da te fantič bo vesel
spet iz moje róke vzél.

Ali roženkraut začel je
sáhniti in rumeneti.
Noče vodke sveže piti,
list mu noče zeleneti,
da mi fántiča okíti.
Mar gojim si ga zastónj,
fant pa več ne pride ponj?!

2.

Popélji, popélji me sabo
na tiste goré,
kjer streli grmé,
na tiste poljane,
kjer sekajo rane!
Do vóde, od krvce junaške skaljene
povedi še mene!

„Ostani! — Z menoj ni mogoče
do tistih gorá,
kjer strast le divjá,
na žalostno pólje,
kjer sablja le kolje.

Nad mano se tok okrvávljeni zgrní,
a ti se mi k vódkí srebrni povrni!
Ko luna svetila bo váńjo, tačas
pogledaj, če moj te pozdravi obraz!
Če belo-rudeče bo lice,
do bistre se nágni vodíce,
ponési je sabo, zalij rožmarín
in nagel, ker vrnem se spet iz daljin.
A če mi na čelu bo rana krvava,
le z róso pékočo očij
zelenje in cvetje zalij,
ker níkdar me več ne povrne daljava!“

3.

„Tri mi nagelne zasádi,
pa jih góji do pomládi,
ko ti pridem spet!“
Tri sem nagelne vsadíla,
dolge mesce jih gojíla! —
Zdaj ga krije — led!

Dopisi.

Iz Gradca. Velecenjeni g. urednik! — Zopet smo sprejeli od Vas lepo zbirko 128 kron, katere ste nam pred kratkim poslali. Najtoplejše se zahvaljujemo vsem našim blagim dobrotnikom ter Vam, velecenjeni g. urednik, ki se tako požrtvovalno trudite za nas ter nam pomagate skupaj z našimi dobrotniki nositi težko breme, katero nam je naložila krvava vojska. Res, jaz kot Dolenjec, moram biti ponosen na svoje dolenske rojake, ki se tako lepo in velikokrat spominjajo nas oslepelih vojakov. Blagi naši dobrotniki ter čitatelji tega lista, mogoče Vas bode zanimalo izvedeti, kako smo se imeli o božičnih praznikih tukaj v zavodu.

Najprvo smo za visoki božični praznik opravili svojo versko dolžnost. Na Sveti večer so se nam čitale zanimivosti iz Dolenjskih Novic. Ko se je to čitanje končalo, so nam pa častita sestra Klara igrali precej dolgo na harmonij lepe božične pesmi. Mi smo pa krepko zraven zapeli. Ko nam je to veselje prenehalo, smo se podali k slovesni polnočnici v domačo kapelo.

Prejeli smo za božične praznike od svojih dobrotnikov iz Kranjske in Štajarske nekaj darov, kakor: svalčič, nekaj jabolk in suhega sadja, nekaj zavojčkov pa se je žalibog na pošti izgubilo. Tako nas je obdarovala tukaj tudi nemška grofica iz Gradca. Prinesla nam je nekaj svalčic ter nekaj peciva. Najbolj pa smo bili ginjeni, ko so se nam čitala pisma, katera so nam poslali naši ljubi rojaki iz domovine, iz katerih smo izprevideli, kako nas ljubijo naši rojaki. To nam dela največje veselje, čeprav smo največje žrtve sedanje svetovne vojske.

Naznanjam Vam tudi, cenjeni čitatelji, da je število slovenskih slepih vojakov od dne do dne večje. Zato se potrebuje vedno več stvari, s katerimi se zamore za prvi čas nekoliko potolažiti novodošle naše tovariše, ki pridejo do tukaj seveda v slabem razpoloženju. Ko pa se z nami seznanijo ter vidijo, da smo mi, čeravno tako kakor oni nesrečni, pa vendar veseli, tedaj tudi oni postanejo boljše volje. Tako se torej imamo na tem našem črnem svetu. Saj za nas je vsak dan črn brez solnca. Nesrečni smo, pa vendar smo veseli tega življenja, če tudi živimo za neprodinim črnim zastorom, ki ga je spustila krvava vojska pred nas.

Vi blagi dobrotniki, ki se toliko trudite, da dvignete ta zastor iz pred naših oči, Bog Vas živi in ohrani zdrave ter Vam povrni tisočkrat vse nam storjene dobrote!
Fr. Medle.

Velecenjeni gospod! — Evo Vam pošilja Vaš rojak zopet nekaj za Dol. Novice, da ga vidite, kako skrbno piše

vsakokrat za Vaš cenjeni list. Priden je ta fant, zelo priden. No pridni so skoro vsi; ganljivo jih je gledati, ko vztrajno sede pri svojem abecedniku ter tipaje ugibajo, jeli pod prsti e ali o.

Zdajle je v šoli slep četovodja. Ima na obeh rokah ranjene prste. Z dvema zdravima se trudi pri čitanju. Kajne junak, ki zasluži vse naše spoštovanje! Sicer so pa ti fantje z malo izjemami vsi dobro razpoloženi, veseli. Niso mračnjaki, kakor si jih nekateri ljudje predstavljajo. Da le prebolé prvo bol, pa se v sredini sodrugov sprijaznijo s črno usodo vedne tmine. Jaz mislim, da zre na take siromake tudi usmiljeni Bog s posebnim sočutjem. Angeleci njegovi pa utrinjajo v njih duši luč tolažbe i miru, tiste luči, ki jo želim Vam i vsem dobrotnikom oslepelih vojakov. — Vdano pozdravlja s. Klara Verbunc, usmiljenka.

Iz Adlešič, 2. jan. Minulega leta je bilo v naši župniji rojenih 14 otrok, 7 dečkov in 7 deklic, 10 manj od leta 1916. Umrlo pa je vseh oseb 37, 17 več od leta 1916. Izmed mrličev pa jih je bilo 32 iz domače župnije in 5 tujcev. Izmed domačih jih je bilo 16 mošk. in 16 žensk. spola, med njimi jih je umrlo 8 za jetiko. Otrok izpod 10. l. je umrlo 5. V starosti od 60 do 70 let so umrle 3 osebe, v starosti od 70 do 80 let 4, in 4 stare čez 80 let. Najstarejša oseba je dosegla starost čez 84 let. Izmed 5 tujcev pa je bil po rodu 1 Hrvat, 1 Nemec in 3 Rusi. Prva dva sta bila katoličana, izmed ruskih ujetnikov pa eden katoličan in dva pravoslavna. Vseh teh 5 tujcev je bilo zaposlenih pri sekanju drv v Vel. Bukovlju, oziroma pri gradnji ozkotirne železnice iz Bukovlja do črnomajskega kolodvora. Izmed ruskih ujetnikov so preminuli vsi trije v štirih dneh, t. j. od 10. do 14. avg. Prvega je ustrelila vojaška straža po noči, ko je hotel pobegniti. Pisal se je Dečenko Jakob Mitrofanovič, ki je bil rojen leta 1890 v Jasenovi, gubernija černigovska. Drugi je utonil 13. avgusta v Kulpi pod Fučkovci, kamor so se hodili ujetniki skupno kopat. Zašel je bil v vrtinec. Pisal se je bil Mamont Paul Sewastjanov. Rojen je bil leta 1891 v Oserjetku, gub. Lublin. Tretjega pa so našli 14. avgusta poleg hoste med Vel. in Mal. Seli mrtvega. Kaj je bil vzrok njegove smrti, se ne ve. Pisal se je Nikolajenko Grigori Jegorov in je bil rojen leta 1887 v Marjanovki Jekaterinov-Slavskoj. Ujet je bil 11. maja 1915 in je bil po poklicu kovač. — Izmed drugih dveh tujcev pa je prvi ponesrečil pri sekanju drv 5. novembra zjutraj. Pala je nanj bukev, da je bil pri priči mrtev. Pisal se je Jože Bauc. Bil je iz vasi Jablan, župnije in občine Vrbovsko na Hrvaškem, star 58 let. Drugi pa je bil vojak, črnovojn. pešec, Gustav Herbrich, rojen l. 1877 v Georgswaldu na Češkem,

prej res ni videl, ljudstvo pa je poznal. Takratni Japodi (Notranjci) in Latobiki (Dolenjci) so pogosto napadali Trst in Oglej in na suhem kakor na morju delali Rimljanom veliko škodo. On je delal že načrte za ceste, po katerih bi peljal osvojevalne rimske legije v te kraje. Toda domača, meščanska vojska in nje posledice, nazadnje njegova prezgodnja, silovita smrt, je preprečila te namene velikega Rimljana. Po njem se imenuje del Južnih Apneniških Alp „Julijske Alpe“, Furlanija (Forum Julii) ter Ziljska dolina (Vallis Julia) in slednjič častni naslov sedanjih samodržcev „cesar“, je posnet po priimku velikega Cezarja.

Po Cezarjevi smrti (44. pr. Kr.) so hoteli Alpinji otresti rimski jarem, a njegov posinjenec Oktavijan je pripeljal rimske legije zoper uporne Japode in Latobike in se polastil njihovih utrjenih gradišč. Na hud napor je zadel pri mestu Metullum (zdaj menda Metlje na griču Ulaki pri Starem trgu), katero je branilo tri tisoč vojakov. Oktavijan je bil pri obleganju dvakrat ranjen. Hrabri branitelji so končno

vendar podlegli rimski premoči. Japodi so mesto zažgali in našli smrt s svojci v gorečem mestu.

Od Metula je Oktavijan prodiral proti Krki, si podjarmil Latobike (Dolenjce) in prodrl do ustja Kulpe. Tu se je polastil mesta Segeste, kjer se je ustanovilo rimsko mesto Siscia, na kraju sedanjega Siska.

Za Japodi in Latobiki so prišli na vrsto Karni, Noričani in Tavriščani. Leta Oktavijanove smrti (14. po Kr.) je bila vsa Ilirija v oblasti Rimljanov, Dunav je postal mejni veletok rimskega cesarstva.

Bela Krajina pod Rimljani ni tvorila lastne upravne celote, ampak je pripadala Istri, rimski provinciji, medtem ko je ostala Dolenjska z Južnim Štajerjem spadala k Panoniji.

Kakor pri vseh pokrajinah, so Rimljani tudi v Beli Krajini ustanovili vojaška taborišča, ob katerih so se kmalu razvile naselbine in mesta.

Nekje med Črnomljem in Metliko je stala velika rimska vojaška in meščanska

naselbina „Crucium“. Zvezana je bila s cesto „Emona-Siscia“ (Ljubljana-Sisek) preko Gorjancev od Rožanca, čez Ručetno vas, Gaber pri Semiču, Brezje, Črmošnjice, Poljanice, Turn, Meniško vas do Krke pri Soteski; od Soteske do Gor. Korinja v župniji Krka in naprej. Druga rimska cesta je držala od Rožanca pod Semičem čez Štrekljevec, čez Gorjance proti Kostanjevici. Od Rožanca je vodila rimska cesta proti Gradcu, Podzemlju, Metliki in preko Kulpe do Karlovca (Romula, Quadrata), po trditvi nekaterih celo Noviodunum). Od ravninam pa je bila druga cestna zveza mimo Črnomlja, Bojancev, pod Plešivico, čez Adlešiče, Kulpo (Colapis) na Modruš (Quadrata) in Karlovec (Romula). Karlovec je imel cestno zvezo s Siskom.

Neka rimska pot je držala po mnenju prof. Rutarja in starin. Pečnika od Planine (Stockendorf), Rodin, mimo Rožanca v Gradac. (Izv. M. Dr. IX. 50.)

V tem križišču cest je stalo rimsko taborišče in postaja „Crucium“, katero

hočejo imeti nekateri v Bučni vasi pri Prečini.

V grajenju cest so bili Rimljani pravi mojstri. Njih ceste so bile trpežne, da jih tudi poznejša stoletja niso uničila. Še danes so grajene glavne belokranjske ceste v tisti smeri, v kateri so jih izpeljali Rimljani. Ceste so služile v prvi vrsti vojaškim namenom, pa tudi dobro urejeni državni pošti, trgovini in naobrazbi. Po njih so dohajali v deželo rimski naselniki.

V gospodarskem oziru so znali Rimljani izrabljati zaklade zemlje. Rudnike za železo, ki so jih odprli že prebivalci predrimske, ilirske dóbe, so Rimljani še bolj povzdignili in pospeševali kovaško obrt.

Slednjič ne smemo pozabiti, da, kakor se je po teh cestah začelo širiti z rimskimi naselniki pagansko rimsko bogočastje, so po njih dohajali sem tudi verovestniki iz škofijskih mest, iz Trsta, Emone in Siska.

(Dalje sledi.)

po porodu Nemec, ki je stanoval na Pribincih. Umrli je za mrtvoudom, kakor je sporočila vojaška oblast. Bil je pokopan v Tribučah z vojaškimi častmi. Pri sprevodu je bilo čez 100 vojakov, ki so mu na grobu tudi streljali. Vojaki so mu zapeli tudi nagrobno, seveda nemško, ker so večinoma Nemci. Pripomniti pa moramo, da se ta nagrobna ne da primerjati z našimi lepimi slovenskimi. Ni čudno, da naše lepe slovenske pesmi, bodisi narodne, ali umetne, tujci hvalijo in občudujejo. — Poroko smo imeli samo eno, pri kateri je bil ženin vdovec in iz sosednje župnije.

Iz Semiča. V začetku novega leta se je poživila naša dekliška Marijina družba v tridnevni duhovni vajah pod vodstvom č. g. p. Ramšaka iz Ljubljane. — Rojenih je bilo v naši fari v letu 1917 — 59, umrlo 110, porok 6. — Dne 31. decembra je umrl na Krvavškem vrhu ondodni cerkovnik Jožef Plut, gostoljuben in zaveden katoliški mož. Priporočamo ga vsem znanem v molitev.

Iz Črnomlja. Sedmega voj. posojila so se udeležili pri mestni hranilnici v Črnomlju sledeči: Mestna občina Črnomelj 18.000 kron; Andrej Lackner, Črnomelj 3000 kron; Peter Bukovac, Čepље 15, 2000 kron; Anton Butala, Vranoviči 3, 1000 K; Jožef Malerič, Vidoši 47, 1000 K; Janez Jerman, Mihela vas 3, 1000 kron; Peter Svetič, 1000 K; Antonija Grahek, Otavec 7, 1000 K; Janez Stetic, Tanča gora 5, 1000 K; Kump-Šikonja, Stražni vrh 200 kron.

Umrli je bivši župan občine Črešnjevec, g. Jožef Plut na Krvavškem vrhu pri Semiču. Bil je več let krajni šolski nadzornik in je županovl mnogo let v prid in blagor svoje občine. Vsled svojega značaja in pridnosti je bil splošno priljubljen povsod, kar se je ravno videlo pri pogrebu na številu udeležnikov. Blag mu spomin!

Narodna čitalnica v Črnomlju je s sklepom občnega zbora od 8. t. m. darovala v znak pokroviteljstva družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 200 kron, da na ta način proslavi tridesetletnico in oslepelim vojakom slovenske narodnosti 100 kron, v roke preč. sestre Klare v „Odilienheim“, v Gradcu.

—š

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Na tem bojišču so se v zadnjih dneh boji omejevali, izvzemši nekaj hudih ugodno izpadlih podjetij, na streljanje s topovi z večjo ali manjšo silo. Zivahnejše so obstreljevali 12. t. m. posebno na Asiaški visoki planoti in gori Asolone in Pertica. Zadnje dni so dosegli naši letalci več uspehov, 12. t. m. se jim je posrečilo, sestreliti štiri sovražna letala. Vsled jasnega in mrzlega vremena zadnjih dni, je bilo na visoki planoti do 12, na Orterju pa do 30 stopinj mraza. Sploh so se na tem bojišču vsled nastalega mraza podjetja omejevala. — Po poročilih nemških listov je predlagal italijanski list „Popolo d'Italia“, naj se po italijanskih mestih, ki leže v vojnem območju in so izpostavljena letalskim napadom, nastanijo v varstvo teh mest vojni ujetniki. Na posebno ogroženih mestih naj se ujetnike priveže. — Po uradnih poročilih zadnjih dni se na tem bojišču ni nič posebnega zgodilo.

Rusko bojišče. — Potem, ko je ruska delegacija na seji 9. t. m. dopoldne izjavila, da hoče v Brest Litovsku nadaljevati mirovna pogajanja, nadaljevali so plenarno sejo, katero so 10. t. m. prekinili in pri kateri so bili poleg delegacij četverozveze navzoči tudi zastopniki vlade ljudskih komisarjev z ljudskim komisarjem za zunanje zadeve Trockijem na čelu in zastopniki ukrajinske republike pod vodstvom tajnika za trgovino in industrijo Holubowicza, kateri je po otvoritvi seje prvi govoril ter opozarjal, da je kopnenje po miru povzročilo, da so zastopniki demokracije cele Rusije neglede na napade dela ruske družbe in časopisja drzno prekorajali strelske jarke vojskujočih se velesil z namenom, doseči potom prijateljskega sporazuma med narodi celega sveta zaželjeni, splošni mir. V nadaljnjem govoru razvil in obrazložil je stremeljenja ukrajinske ljudske republike po miru ter povdarjal, da dela generalno tajništvo na to, da se kolikor mogoče hitro doseže splošen mir in upa, da končno veljavno reši zadevo miru medna-

rodni kongres, nanj poziva vlada ukrajinske republike vse države, ki se vojskujejo. Predsednik dr. pl. Kühlmann je sprejel izvajanja predsednika ukrajinske delegacije z največjim zanimanjem v vednost in izjavil, da pozdravljajo zastopniki zveznih držav dole ukrajinske zastopnike. Glede podrobnosti o izjavi ukrajinskih delegatov si pridržuje svoje stališče. Nato je stavil na predsednika ruskega odposlanstva vprašanje, ako on in njegovo odposlanstvo še nadalje zastopati tu diplomatske zadeve celokupne Rusije. Trocky je odgovoril, da izjavlja ruska delegacija v smislu poslanec generalnega tajništva ukrajinske ljudske republike, da ne stavi v popolnem soglasju z načelnim priznanjem samoodločevanja narodov ukrajinski delegaciji do popolne odcepitve nikake ovire za udeležbo pri mirovni pogajanjih. Ko se je po daljši debati dognalo in od ruske strani potrdilo, da je smatrati ukrajinsko delegacijo kot samostojno zastopstvo ukrajinske republike, se je zastopnik ukrajinskega poslanstva zahvalil Trockiju za izjavo, ki je ugotovila, da sta ukrajinska in ruska delegacija dve ločeni, samostojni delegaciji iste stranke. — Pogajanja se nadaljujejo mirno naprej in pričakovati smemo, da se tudi nadaljnja morebitna nesporazumjenja mirnim potom poravnajo v prid miru pričakujočih narodov.

Iz spominov na lakotno leto 1817.

IX.

Trebanjska dekanija.

Več kakor v novomeški dekaniji, jih je umrlo za lakoto pred sto leti v trebanjski dekaniji, kolikor se da dognati iz mrlških knjig posameznih župnij, od katerih sem mogel dobiti podatke. Natanko število mrlšev vsled lakote pa je težko določiti, ker takrat še niso tako natanko zapisavali vzroka smrti, kakor dandanes, in so rabili tudi večkrat izraze, iz katerih je težko določiti pravi vzrok smrtnih slučajev. Posebno velja to najbrž za lakoto, ker se bere večkrat kot vzrok „Schwäche“, „Entkräftung“, eines gähen Todes itd. Naj navedem tu podatke za posamezne župnije, katere so mi poslali č. g. župniki, katere s tem srčno zahvaljujem.

1) Trebnje. Za lakoto ni umrl nikdo, pač pa je umrlo za grižo 8 oseb v različni starosti v mesecih juliju, avgustu in septembru. Še več pa jih je umrlo za grižo leta 1818.

2) Čatež. Na griži je umrlo 8 oseb. Lakota ni sicer nikjer navedena kot vzrok smrti, pri naslednjih pa utegne biti: Martin Bedene, star 15 let, Gorenja vas št. 3. (Durchbruch) — Marija Miklič, stara 15 let, Gorenja vas št. 7. (Durchbruch) — Anton Šepanec, star 61 let, Vrh št. 11. (eines gähen Todes) — Berač iz goriške grofije, ime njegovo je neznano, star 72 let, umrl na Okrogu (eines gähen Todes) — Ant. Štepec, star 70 let, Kržišče št. 9. (Schwäche) — Jožef Kmet, star 75 let, Vrh št. 12. (Schwäche).

3) Mokronog. L. 1817. je umrl za grižo samo eden, leta 1819 pa 13. Za lakoto sicer ni naravnost zapisano, da bi bil kdo umrl, pač pa se sluti, da so umrli ti-le, pri katerih je zapisan vzrok „slabost“ (Schwäche): 5. aprila je umrla Neža Brumnik, stara 45 let, v Pugledu št. 5. — 12. aprila v trgu št. 20. Neža Gajšek, stara 78 let. — 1. junija neki Vodnik v trgu, star 50 let. — 13. junija na Logu Marija Stozlej, stara 50 let. — 19. oktobra v trgu Urša Mayer, stara 65 let. — 4. novembra v Lazcih Helena Staniša, stara 68 let. — 24. avgusta pa je umrl neznan berač, star 70 let. Vseh mrlšev je bilo leta 1817. 38, primeroma veliko.

4) Sv. Trojica. Vse leto je umrlo 42 oseb, od teh za grižo 11, za lakoto pa Anton Hribar iz Vrhka.

5) Št. Rupert. Za to župnijo nam je priobčil g. profesor Iv. Steklasa v „Dol. Novicah“ št. 30. obširen in zanimiv spis „Gladno leto 1817. v šentuprški župniji“, v katerem sporoča, da je umrlo za lakoto 7 oseb, 10 pa za grižo.

6) Trebelno. Leta 1817. je umrlo 78 oseb, leta 1816. pa samo 44. Umrlo

jih je za grižo 5, za jetiko 7, za starostnim oslabljenjem 9, eden pa za lakoto in sicer 22. aprila Martin Starič, umrl je v Malnih b. št. 6., doma pa je bil iz Vinivšca, pri Mirni vasi, in star 50 let. V mrlški knjigi je zapisano: vor Hunger gestorben nach medizinischem Zeugnisse. I. Šašelj.

Domače in tuje novice.

Častno svetinjo za 40 letno službovanje je podelil deželni predsednik preč. g. Antonu Žlogarju, kanoniku v Novem mestu, in preč. g. duh. svetniku Antonu Šmidovniku, župniku v Prečni.

70 letnico svoje častitljive dōbe bo obhajal v torek 22. januarja 1918 v krogu svojih ljubih in dragih svojcev veleugledni gospod Ivan Škerlj, c. kr. dež. sod. nadsvetnik v p. Odličnemu in velezaslužnemu gospodu naše najiskrenejše čestitke!

Odlikovani Novomeščani. Za hrabro obnašanje pred sovražniki so bili odlikovani poddesetnik res. boln. Franc Možina z železnim zaslužnim križcem na traku hrabrostne svetinje; stotnik Ivan Moll z redom železne krone 3. razreda z meči; črnov. poročnik Stanko Schweiger z bronasto zaslužno svetinjo z meči; kanonir Ivan Dragan z bronasto hrabrostno svetinjo; kanonir Anton Šusteršič z bronasto hrabrostno svetinjo.

Konferenca Sod. Ss. Cordis Jesu za novomeško dekanijo bode v ponedeljek, dne 21. t. m. ob običajni uri v Novem mestu.

Narodna čitalnica v Novem mestu sklicuje svoj redni občni zbor za nedeljo dne 20. t. m. ob 10. uri dopoldne v posvetovalnico mestne hranilnice v mestni hiši L. nadstropje. Dnevni red: letna poročila, gospodarske zadeve po izselitvi voj. res. bolnišnice in volitve novega predsednika ter odbornikov.

Cesarice Elizabete javna bolnišnica v Novem mestu naznanja, da so se glasom razglašala c. kr. deželnega predsednika v vojvodini Kranjski z dne 13. dec. 1918, št. 36.846, dež. zak. št. 33, iz leta 1917 določile s 1. januarjem 1918 naslednje oskrbne pristojbine: za prvi razred 12 K, za drugi razred 8 K in za tretji razred 4 K.

Velikodušno volilo. Blagopokojni trgovec gosp. Franc Božič je volil za slepe vojake v Gradcu 100 kron in novomeškim revežem 100 kron. Obe svoti je izročila njegova gospa mestnemu županstvu, ki je 100 kron za slepe oddalo našemu uredništvu v nadaljno izvršitev. Rajni si je postavil s tem volilom trajno-hvaležen spomenik v sreih slepih vojakov in novomeških revežev, ki bodo radi molili za večni blagor njegove duše. — Najlepša hvala gospe Božič!

Smrt v Novem mestu. Dne 11. t. m. je umrla g. Antonija Češnovar, žena mestnega delavca, za pljučnico, stara 64 let, in 13. t. m. samska zasebnica Francka Hauptmann za otrpnenjem pljuč, stara 72 let. Bog jima daj večni mir in pokoj!

Umrli je v Ljubljani velespoštovana gospa Ana Schantel roj. Klementschtisch iz stare ugledne ljubljanske rodbine Schantel. Bila je delj časa hudo bolna ter je previdena s sv. zakramenti dne 11. januarja zvečer bogu vdano zaspala za vedno v 75. letu starosti. Pokojna je bila tašča gosp. Mag. pharm. Jos. Bergmanna v Novem mestu. Čislani rodbini Schantel-Drelse-Bergmann naše sožalje. Blagi duši pokojne večni raj!

Prerana smrt je pretgala nit življenja v najlepši moški dobi 55. let g. Avg. Jagodiču, uglednemu trgovcu v Ljubljani. Umrli je za pljučnico 13. jan. 1918. Pokojni gospod je bil več let posestnik lepih vinogradov na Trški gori in Gričevju pri Novem mestu. Kdo ni poznal po Dolenjskem milega in veselega značaja pokojnega! Vžival je vsepovsod splošno spoštovanje vsled svoje izredne prijaznosti in svojega blagega srca. Bodi mu ohranjen časten spomin! Njegovi duši večni pokoj!

Prebiranje v letu 1900 rojenih črnovojnikov za politični okraj Rudolfovo se vrši dne 20., 21. in 22. januarja v Narodnem domu (pritličje) v Rudolfovem in sicer pridejo na vrsto 20. jan. občine: Prečna, Brusnice, Mirnapeč, Toplice, Čermošnice, Poljane, Orehovica, Bela cerkev, Št. Peter, Gor. Polje. — Dne 21. jan. občine: Rudolfovo, Šmihel-Stopiče, Žužemberk, Ambrus, Ajdovec, Dvor, Smuka, Zagradec. — Dne 22. januarja občine: Trebnje, Dobrnič, Velika Loka, Mirna, Selo pri Šumberku, v občinski pisarni v Trebnjem. — Pri tem se posebno opozarja na to, da se prične prebiranje vsak dan ob 8. uri zjuraj. Vsak črnovojnik mora biti po celem životu čisto umit in popolnoma trezen. V bližini prebiranja, kakor tudi v sobah v katerih se prebiranje vrši mora vladati popolen mir. Prestopki se bodo ostro kaznovali.

Darovi za slovenske vojne slepce v Gradcu. Gospica Tončka Vesel iz Loškega potoka je poslala 55 K, in sicer so darovali: Posojilnica in hranilnica Tabor 20 K; neimenovan gospod 8 K; neimenovana gospica 6 K; g. Minka Globokar 5 K; g. Hanica Globokar 5 K; neimenovana gospica 5 K; neimenovan gospod 5 kron in Ivan Bartol št. 3., 1 K. — Dalje so darovali: g. Anton Zajec, Kol. Bistrica pri Mokronogu 20 K; neimenovan gospod iz Novega mesta 6 K; Novomeška družba v gostilni pri Vintarju v Straži 7 K; Mohorjani v Žužemberku 20 K; Katarina Pate iz Mirnapeči 50 K; neimenovana gospodična iz Novega mesta 6 kron; volilo umrlega g. Božiča po mestnem županstvu 100 K. — Dne 15. januarja 1918 smo odposlali č. sestri Klari 433 K. — Dosedaj je vsega skupaj odposlalo naše uredništvo v Gradec 861 kron. Gotovo prav častna svota za Dolenjce! — Bog plačaj vsem blagim dobrotnikom tisočerkokrat!

Doba svetnikov trgovskih in obrtnih zbornic se je s posebno cesarsko naredbo zopet podaljšala in sicer do 31. dec. 1918.

Potres v Brežicah še vedno straši. Dne 10. januarja ob pol 9. uri dopoldne je bil močan potres z vertikalnim sunkom in močnim zemeljskim bobnjenjem, ki je trajal pet sekund. Temu sunku je sledil čez pol ure drug slabjši sunek.

Velikanski potres. V republiki Guatemala v Srednji Ameriki je bil pretečen teden velikanski potres. Glavno mesto Guatemala, ki šteje nad 80.000 prebivalcev, je skoro popolnoma uničeno. Zemlja se je začela tresti okoli 7. ure zvečer. Veliko poslopij se je podrlo, med njimi kolodvor, angleško in ameriško poslaništvo, pošta. Podrlo se je med predstavo gledališče Kolon, ter je pokopalo nad tisoče nesrečnih oseb. Tudi tri velike bolnišnice, blaznico in kaznilnico je uničil potres in ž njimi nad 3000 oseb. Nadškof je uvedel pomoč.

V imenu več Slovencev želim iz Pulja vsem Dolenjem-Belokranjem vesele božične praznike in srečno novo leto, v katerem upamo na svidenje v domovino. — A. Hönigsmann.

Veselo Novo leto želimo vsem Dolenjem, ženam in dekletom z upanjem, da se bomo v tem letu vsi zopet snideli. Na severnem, sedaj mirnem bojnem polju 27. dec. 1917. Jož. Kapš, Semič; Anton Konda, Semič; Al. Plut, Semič; Jož. Volf, Črnomelj; Jož. Grahek, Črnomelj; Janez Počrvina, Virčna vas; Jož. Mrgole, Škocijan; Franc Papež, Hinje; Jan. Kline, Ambrus; Matija Malnar, Vel. Lašče in Franc Turk, Vel. Lašče. — Prisrčne pozdrave in novoletna voščila vsem dekletom iz Toplic: Franc Murn, Ivan Šerjak, Anton Leben, Jožef Mohar, Andrej Marinšek, Jernej Gregorka, Ivan Fajdiga; vsi pri brzojavnem oddelku v Pulju.

Imenik porotnikov za prvo porotno sejo, ki se prične dne 11. februarja 1918 pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovem, objavimo prihodnjič.

Gospodarstvo.

Razglas o oddaji sadnega drevja.

Iz deželne drevesnice v Mokricah na Dolenjskem se bo prihodnje spomlad oddalo kakih 6000 visokodebnih jablan (kanadka, dolenjska voščenska, ananasova reneta, damasenov kosmač, jesenski kosmač, landsberska reneta, Baumannova reneta in še nekaj drugih namiznih vrst), 1000 cepljenih domačih češpelj in 1000 pritličnih hrušek. Drevje je namenjeno predvsem za krški okraj in nekatere bližnje občine novomeškega okraja. Oddajalo se bo za najbližje občine na licu mesta v drevesnici v Mokricah, za bolj oddaljene pa tudi v Kostanjevici, Št. Jerneju in Leskovcu pri Krškem. V te kraje bodo morali naročniki sami priti po drevje ali poslati ponje. Naročniki iz ene in iste vasi ali bližnjih krajev pošljejo lahko skupnega voznika. Po železnici se drevja ne bo oddajalo. Dnevi za oddajanje se bodo določili in pravočasno objavili pozneje. Naročbe na sadno drevje sprejema kulturni urad deželnega odbora v Ljubljani. Kdor torej namerava kupiti večje ali manjše število drevesec, naj se čimprej, najkasneje pa do konca februarja 1918 obrne na deželni odbor v Ljubljani z dopisnico, kjer naj navede, koliko drevesec želi, katere vrste in kam bo prišel ali poslal ponje. Z vsako naročbo je poslati 10 K are. Ostali znesek bo vplačati pri sprejemu dreves. Cena za drevo prve vrste 2 K 50 v, druge vrste 2 K. Pritlično drevje po 3 do 4 K.

Tobakarji, berite! Cene tobakov iz delkov se povišajo že s 15. januarjem, toraj za mesec poprej, kakor se je prvotno nameravalo. Cena jim bo, ali jim že je, naslednja: Regalia Media 50 vin., Trabuko 44 vin., Britanika 36 vin., viržinske 24 vin., Kuba, 22 vin., Brazil viržinke 18 vin., Portoriko 16 vin., kratke 12 vin., svalčice egiptovske 16 vin., sport 6 vin in pol, fini ogrski tobak za svalčice 2 K 50 v, hercegovina 25 g 1 K 80 vin., fini turški 3 K; navadni tobak ovoj 14 vin. — Kaj ne, dovolj za enkrat, posebno za fin tobačiček, ki zna biti „posebne kakovosti“.

Iz učiteljskih krogov. Po Slovincu: „Vsak dan pričakujemo rešitve iz prebednega našega životarenja, a zastoj. Kje so naši poslanci, kje naše c. kr. šolske oblasti, da bi nas rešile pogina? Ljubi c. kr. in necesarski kraljevi nadzorniki vseh vrst in plačilnih razredov, nadzorujte bedno učiteljstvo tudi v tem, kako se oblači, kako živi in sploh kako stanu primerno preživlja sebe in številne otročiče! Tisti, ki sede pri polnih loncih, pravijo, da je zdaj „doba otroka!“ — Da, doba stradaljočega učiteljskega otroka, ki naj bi enkrat tudi pomagal reševati domovino! Ali je kaj čudnega, če nastanejo tudi pri nas razmere take, kakršne so na Francoskem, kjer jim manjka naraščaja za obstoj države? Sezidajte kmalu na Kranjskem bolnico za jetične učitelje in njih otroke! Materijala bo za njo dosti. Ali veste, da se učitelj loteva obup, ko vidi, kako se drugi valjajo v denarju in kožuhovalni in zlatu? Dolgo se že učiteljstvo tlači in strada, in ali mislite, da ne pride maščevanje, ako se razmere precej in temeljito ne izpremenijo? Vsi merodajni faktorji na delo za umirajoče učiteljstvo, dokler je še čas!!! Ako nima dežela sredstev za nas, naj nas pa prepusti državi. Če nismo občinski, ne deželni, pa bodimo državni! Mar li naj smo ciganski? —

Draga perutnina. Na zagrebškem trgu se je pretečeni teden zahtevalo za kokoš 40 kron, za raco 70 kron in za puro 60 kron in se tudi lahko prodalo.

Najvišje cene za nadrobno prodajo suhega sadja in slivove (češpljeve) čežane na Kranjskem so: 1) Suha jabolka, in sicer za jabolčne zrezke in krljce 5 K 60 vin. 2) Suhe hruške in sicer: a) za velike suhe hruške, cele ali razrezane 5 kron 80 v,

b) za suhe hruške srednje velikosti, cele ali razrezane 4 K 60 v; c) za male suhe hruške, cele sadove 3 K 40 v; d) za suhe lesnike 2 K 76 v. — 3) Suhe slive (češplje) in sicer: a) za originalno blago, to je sadove brez poškodb (brez oziroma, koliko jih gre na kilogram) 3 K 12 v; b) za odbirek 2 K 56 v; c) za dvakrat presušene (preparjene) suhe slive v zabojih 4 K 4 v. — 4) Slivova (češpljeva) čežana. Za slivovo (češpljevo) čežano (lekvar, povidl), in sicer: za dobro kuhano blago, brez koščic in smoda, narejeno iz svežih češpelj, 3 krone 88 v. — Te cene se umevajo za 1 kilogram dobro posušenega trpežnega blaga, tuzemskega ali inozemskega dohoda.

Sedmega vojnega posojila se je podpisalo nad šest tisoč milijonov kron. Vsote, ki so jih podpisali pri armadi na bojišču, še niso natančno znane.

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje. 2.)

Pozdravljala me je zadnja vas pred vrhom.

Videl sem tukaj nekaj posebnega. Zletela je pred menoj taka jata škorcev, kakršne še nisem videl.

Skoraj bi trdil, da je solnce zatemnelo nad njo. Pa bi lagal, ker solca ni bilo. Res pa je, da se mi je delala tema pred očmi. Saj so bili oblaki že prav gosti, škorec pa je črn, vsaj od daleč.

Škorci so sedli na bližnji oreh. Vsaka vejica, vsak list je bil ptič.

Jemnesta vendar, sem si mislil, kje je moja puška! Tu bi bilo pečenke z enim samim strelom! Cenene pečenke v tej izstradani sedanosti.

Kaj pa še, sem odgovarjal sam sebi. Li ne veš, da so ti ptiči muzikalični in da so ravno zaradi tega pod zaščito deželnega zakona?

V dokaz temu so mi ti-le ptički priredili jutranji koncert, ki mi je zares šel prav do srca.

Ogledal sem se. Za boga!

Koliko sadja po vrtovih! Kaki nepregledni gozdovi domačega kostanja! Pa kako obilo vse. Semkaj-le bi spustil vse tiste rezeve, ki hodijo dan na dan z nahrbtniki od vasi do vasi po svoje življenje. Tu bi se napasli.

Ako bi se smeli. Mogočna roka, ki se ji ne sme in ne more nič odreči, se je iztegnila po tem daru božjem. Vse za rešitev domovine.

Vojska je.

Pot je postajala čim težavnejša. Nehote sem plesal od enega kamna do drugega. Enkrat naprej, enkrat nazaj, enkrat na levo, enkrat na desno. Pa saj me ni nihče videl, ki bi mogel trditi, da sem se napil žganja.

V glavo mi je padlo — to se pravi, na misel mi je prišlo kolo. Oj, kako dobro je bilo spravljeno doma. Tisti, ki so tod kaj gradili cesto, so kolesarje pustili popolnoma v nemar.

Pod cesto, globoko v kotlini, so psi spodili zajca.

Dolgo sem gledal. Nobenega lovca nikjer. Nobenega strela. Kako tudi, saj je bežal zajec gor proti meni. Jaz pa pred zajcem, he! Bolelo bi me bilo, ako bi bil moral pustiti zajca zdravega mimo, ko nisem imel puške.

Pa je dobro vplival ta prizor na moje potovanje.

Preden sem se zavedal, sem zagledal kapelico ob cesti na vrhu.

Tri ure hoda.

Zadovoljen sem bil.

To kapelico, ki obriše vsakemu potniku znoj s čela, sem si vendar moral malo ogledati.

No, tekem let se ni izpremenila prav nič. Ni ne večja, ne manjša od preje, samo nekoliko starejša se mi je zdela.

Kar je moje posebno pozornost obralo nase, je bila vzdana pušica za milodare.

Železni pokrov, sicer pritrjen z žabnico, je bil ob strani odbit, da je človek lahko vtaknil svojo pest noter.

Obšla me je radovednost, po domače „firbec“, ako je kaj v pušici.

Bogme! Dva krajcarja — to so štiri vinarji — sta počivala tamkaj nedotaknjena.

Vsakdo bi ju bil lahko odnesel iz tega samotnega, od boga in ljudi zapuščenega kraja. Pa ne.

Pretresla me je nekaka sveta bojazen.

Segel sem v žep pa sem spustil tretji krajcar v ta bogu namenjeni nabiralnik.

Bil sem kakor v divjini. Nikjer nikogar. Svoj čas je bil ta kraj priljubljeno zbirališče raznih lopovov.

Se nisem pozabil temne noči, ko sem se vozil s svojo ženko todkaj. Ali ni res tako, mami?

Ropot voza je vzdramil hajduke, ki so si od vseh strani žvižgali svoje signale, da je kaj čudno odmevalo po gori.

Čim dalje bližje — čim dalje glasneje. Ali kočijaž ni vprašal, kaj in kako.

Vžgal je po konjih, da je šlo navzdol kakor svojčas svetemu Eliju navzgor. Metalno nas je sem in tja. Smrt je grozila spredaj in zadaj. Vendar so lopovi ostali tako daleč za nami, da smo bili izven nevarnosti.

Rednik pri sprednji premi je bil ob nenavadnem plesu odletel. Vsled tega je sprednji del voza skočil proti nebu, ž njim vred pa naše noge. Vendar je bilo to kmalu popravljeno.

Pozabili smo na to malenkost, le prestrani strah je še nekaj časa rogovilil po kosteh.

To je bilo seveda pred več leti. Zdaj je svet morda bolj pameten.

Šlo je navzdol, zmerom navzdol. Kmalu se je odprl svet pred mano.

Videl sem tudi že prvi cilj svojega potovanja daleč pred sabo. Prijazno vasico z belo cerkvico ob robu.

Razvedrilo.

Otročje. Tetka: „Vidiš, Mirko, to sta bila moja edina dva prijatelja na svetu: ta našokani kužek in moj ženin, ki ga vidiš tu na sliki!“ — Mirko: „Tetka, zakaj pa vendar nisi našokala tudi svojega ženina?“

Drugi časi. A: „Zakaj nisi postal krčmar? Ko si bil majhen, si hotel vedno biti le gostilničar, ko bodeš velik?“ — B: „Da, to je bilo poprej, ko se je točilo še pravo pivo!“

Preveč dela. „Ne žvižgaj vedno pri delu! To mene silno moti!“ — „Bodi pameten! Saj nič ne delam!“

Ljubavno pismo. V vojnem jarku: „Kaj, to imenuješ ti ljubavno pismo? Ali ne veš, kako se začneja ljubavno pismo?“ — Takole: „Danes Ti pošljem zavoj klobas, mesa, belega kruha in cigarete, predragi moj Ivan! Sprejmi za dobro, saj Ti pošiljam iz same ljubezni itd.“

Trgovsko. Trgovca novemu vajencu: „Zaponni si dobro! Pri nas prodajamo trojne vrste jajec: po 50, 40 in 30 vinarjev. Po 50 vin. so jajca brez izjeme sveža, po 40 vin. so vmes nekatera pač smrdljiva, po 30 vinarjev so pa samo nekatera sveža!“

V nebesih. Angel miru pri sv. Petru: „Ko bi saj v tem letu smel na zemljo in prinesiti človeštvu rešitev! Kako nestrpno čakajo vsi narodi na-me!“ — Sv. Peter: „Nič ne maraj, četudi ne pojdeš na svet še par let, temveč veseli se, ker te bodo znali ljudje potem veliko bolj ceniti, ko enkrat prideš!“

Čudni časi. „Janez! Čudni časi so to! Poprej si je človek lahko pri enem litru napil „korajže“, a pri sedanjih cenah pa mora človek poprej „korajžo“ imeti, da si kupi liter vina!“

Ni malenkost! Soproga: „Ampak ženin najine Anice se mi zdi preveč resnoben!“ — Soprog: „Ja, pomisli, če se hoče priženiti v našo rodbino, pač ni malenkost, to zahteva največjo resnobo!“

Brez skrbi. Oče: „Otroci, ne jezite me toliko! Vi me boste spravili v zgodnji grob! Pomislite vendar, potem dobite hudobnega očima!“ — Slavko: „Oh oče, smo brez skrbi! Kdo pa naj vzame našo mater?“

Srebrna poroka. Soprog: „Kaj naj sedaj začneva z najinimi sto zahvalnicami, ki sva jih dala tiskati, ker nama ni nihče čestital?“ — Soproga: „Prihraniva jih za zlato poroko, takrat nama bodo ravnotako prav prišle!“

Nezaupno. Vojak: „Ampak Urška, želodca od goske jaz ne jem!“ — Urška: „O, Janez, Janez! Saj vem, da ti vedno zamenjavaš srce in želodec!“

Razširjajte „Dolenjske Novice“!

Loterijske številke.

Trst, 9. januarja 29 33 71 38 49

Poslano.

Slavna Tiskarna J. Krajec nasl. v Rudolfovem. — Podpisani Jožef Prime z Mačkoveca in župan na Dvoru (kot že večletni naročnik Dol. Novic) sem čital v Dol. Novicah z dne 10. januarja t. l., št. 2., članek **Jugoslovanska deklaracija** itd., z mojim podpisom Jože Prime župana. Kdo je omenjeni članek prijavil v Dol. Novice, meni ni znano in ga tudi nisem nikdar podpisal. Torej vljudno prosim, da se v prihodnji številki Dolenj. Novic ali kolikor prej mogoče objavi: Da v Dolenj. Novicah z dne 10. januarja t. l., št. 2., objavljeni članek Jugoslovanska deklaracija ni podpisal Jože Prime župana. In tudi sejski zapisnik v seji dne 27. novembra 1917 ni župan podpisal, ker župan Jože Prime je bil proti sestavi v taki obliki objave.

Z spoštovanjem Jože Prime, župan. Županstvo Dvor, okr. Rudolfovo, dne 13. januarja.

Hiša št. 100

v Novem mestu, je naprodaj. Pojasnila se dobe ravnotam v I. nadstropju, ali pa pri g. Avg. Kuncu, trgovcu v Črnomlju.

Vabilo na redni občni zbor živinorejske zadruga v Kandiji

ki se bo vršil dne 21. januarja t. l. ob 10. uri dopoldne v prostorih g. župana Zorca v Kandiji.

Dnevni red: 1) Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. — 2) Poročilo načelstva in nadzorstva. — 3) Odobritev računskega zaključka za leto 1917. — 4) Volitev načelstva in nadzorstva. — 5) Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in ob istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki bode veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadržnikov. Načelstvo.

V bližini Novega mesta kupi se več voz dobrega, hlevskega gnoja.

V protiračun se po dogovoru odstopi nekaj blaga.

A. Sušnik, — Ljubljana, Zaloška cesta 21.

Izjava.

Podpisani javljam, da bom vsacega naznanil sodniji, kdor bi karkoli kupil od Maksa Dolence. Tudi one osebe, ki so že kupile od njega obleko, čevlje itd., bodem takoj naznanil sodniji, ako hitro ne prinesejo dotičnih stvari nazaj. Svarim vsacega, ki bi mu kaj posodil v denarju in mu zaupal v blagu, ker jaz nisem plačnik za njega.

Hinko Dolenc, fotograf.

Rudolfovo, 10. januarja 1918.

Razglas.

Graščina v Bajnofu pri Novem mestu

bode prodala iz svoje hoste v Češči vasi pri Novem mestu ob okrajni cesti — 2 km od novomeškega kolodvora — 660 smrek v debelosti od 30 cm v premeru naprej na javni dražbi dne 24. januarja 1918 ob 2. uri popoldne na licu mesta.

Vsi pogoji glede plačila kupnine, kakor tudi glede časa, kedaj se ima les spraviti iz hoste, se med uradnimi urami lahko poizve v odvetniški pisarni dr. Josipa Globevnika v Novem mestu.

Proda se hiša

na Glavnem trgu v Novem mestu. V hiši se nahaja stara gostilna in mesarija; pripravnna je pa tudi za vsako drugo večjo obrt. Pogoji se izvedo pri lastniku Ljudoviku Ferliču.